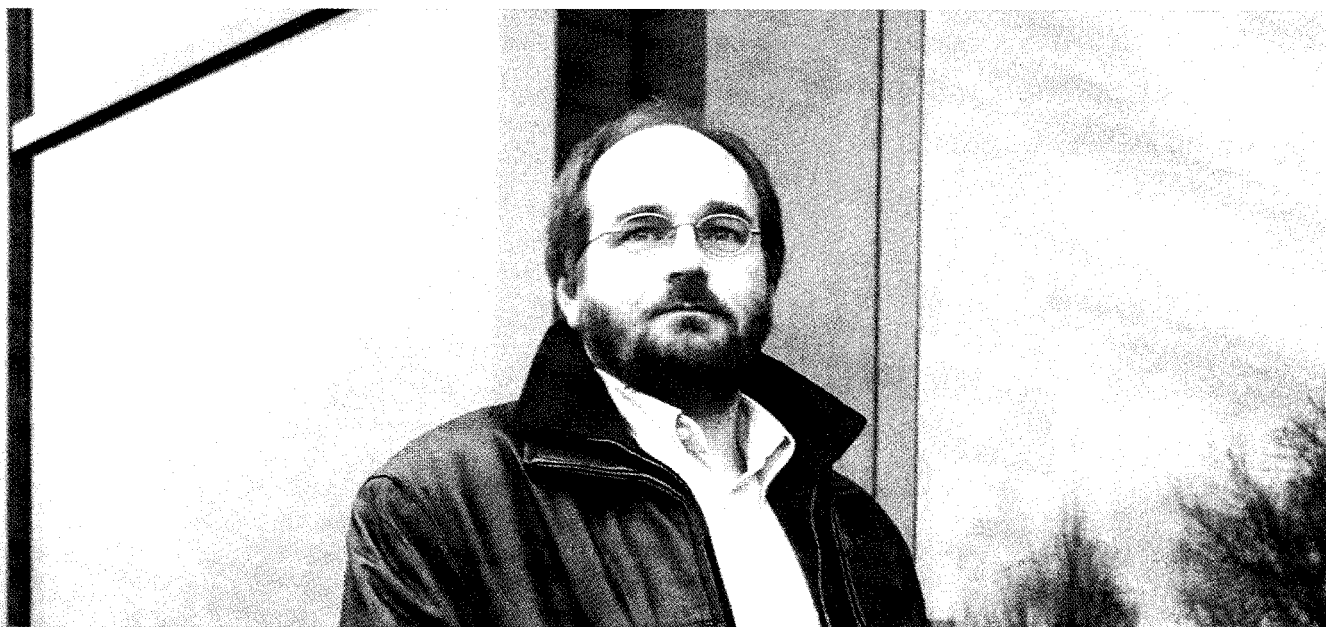

“Kritischer worden”

“Technologie komt niet op je af zoals het weer dat doet. Het is te vormen naar je eigen wensen. Juist daar liggen kansen voor de generatie 55-plus” meent dr. Jan Steyaert, mede-auteur van het boek *Surfende Senioren*. PC Plus had een gesprek met deze voortvarende Vlaming die de lezers aanmoedigt zich kritisch op te stellen tegenover technologie.

Walter Wijnhoven

Jan Steyaert werkte tien jaar aan de Universiteit van Antwerpen en nu alweer tien jaar in Eindhoven bij Fontys Hogescholen. Al twintig jaar houdt de sociaal-wetenschapper zich bezig met de relatie tussen technologie en sociale kwaliteit. Hierbij moet u denken aan de toepassing van technologie in welzijnsorganisaties, sociale gevolgen van een digitale kloof en experimenten in digitale broedplaatsen voor en door de burger. “De huidige informatierijkdom is fantastisch. Ons informatielandschap is in tien jaar tijd gigantisch veranderd, zowel de beschikbare informatie als de communicatiemogelijkheden.”

Elektronisch papier

“Laatst schoot ik in de lach toen iemand tegen me zei ‘Ik zal de tekst naar je faxen’. Ooit heel modern maar nu alweer een achterhaalde techniek. Maar waar zijn we over tien jaar? We denken nu alles in beeld te hebben met onze computer en ons mobiel-tje. Maar er zijn meer dingen die nu ergens op een

tekentafel liggen en ons leven ingrijpend kunnen veranderen. Ik volg met belangstelling de ontwikkeling van het ‘elektronische papier’. Vakliteratuur zit al in mijn laptop, alleen leest dat wat onhandig ’s avonds op de bank. Ik kijk uit naar kleine flexibele apparaatjes met een geheugen van duizenden pagina’s. De *Sony Librie* is hier een voorloper van. Digitalisering van fictie zoals roman’s) is dan niet ver meer.”

Zilveren kloof

De achterstand van senioren op het gebied van ICT, de zogenaamde zilveren kloof, wordt kleiner, maar bestaat nog steeds. Jan Steyaert: “Er wordt pas iets gedaan aan het verschil in mediagebruik als het ook leidt tot een andere sociale positie, bijvoorbeeld als minder internetten tot een slechtere positie op de arbeidsmarkt zou leiden.

Je ziet nu het aantal postkantoren en bankfilialen dalen en reisbureaus sluiten omdat ze online gaan. Die tendens betekent dat een bepaalde groep buitenge-

sloten wordt. Daar moet je als samenleving aandacht aan besteden en er tegelijkertijd voor zorgen dat oude manieren van dienstverlening en technologie onderhouden worden. Bijvoorbeeld zoals de NS dat doet: aan de balie meer betalen, tenzij je een oudere bent die moeite heeft met kaartautomaten.”

Oudere testers

“Op het gebied van gebruiksvriendelijkheid is nog een wereld te winnen. Als je ziet hoeveel technologie knullig is vormgegeven, dat is huilen met de pet op. Productontwikkelaars pakken de eerste de beste testpersonen, vaak jonge hoger opgeleiden zonder functionele beperkingen. Dan krijg je producten die technisch zeer vernuftig zijn, maar in gebruiksvriendelijkheid laag scoren. Ik denk dat daar kansen liggen voor de generatie 55-plus om zich als groep nadrukkelijker te manifesteren. Ouderen moeten in de rij staan bij bedrijven om als 60-er en 70-er mee te testen! Engeland kent een afdeling van de consumentenbond die producten test vanuit ouderenperspectief: www.ricability.org.uk. Zoiets stimuleert de industrie om te scoren met gebruiksvriendelijkheid. Tijdschriften voor senioren zouden er vol mee moeten staan, PC Plus doet dat al op ICT-gebied, maar het kan veel ruimer. Zo’n Philips-slogan als ‘Sense and simplicity’ is moedig en uitdagend. Maar laten we na een jaar eens met een aantal ouderen kijken wat er uit de dozen van Philips komt en of dat inderdaad winst is.”

Wees kritisch!

Waar Jan Steyaert zich zorgen over maakt, is om als burger redacteur te kunnen zijn van je eigen informatielandschap. “Zo’n zoekmachine als Google is schitterend, maar je vindt zóveel, ook rotzooi, dat je je eigen kwaliteitsfilter moet inbouwen: wat is relevant, wat is allang voorbij de ‘verschouwsdatum’, wat is platte commercie, wat/wie zit erachter, wie is de uitgever van de informatie?” Hij geeft enkele tips: “Zoek naar de (publicatie)datum op een website. Ontbreekt een datum, probeer de actualiteit dan uit de tekst af te leiden. Zoek naar de auteur(s), probeer te achterhalen vanuit welke organisatie wordt gesproken.

Dat soort vaardigheden moet worden opgeschroefd, maar vraagt een kritische houding. Misschien een leuk idee om jaarlijks een wedstrijd te houden zoals het Nationaal Dictee, maar dan met de opdracht ‘Zoek goede actuele informatie’. Dat mag natuurlijk ook een wedstrijd tussen Nederland en België zijn!”

Hoe surfen de Belgen?

Opvallend is dat Belgische burgers minder ‘aan de tech’ zijn dan Nederlanders. In Nederland heeft 82% van de huishoudens een pc en 71% internet, in Vlaanderen 50%. “Mijn Belgische bank kan ook elektronisch bankieren, maar ik kom ook nog in het

filiaal. In mijn Nederlandse bank ben ik al jaren niet geweest.” Pendelend tussen Nederland en Vlaanderen is het verschil zelfs te horen. “Ik vertrek ‘s ochtends vanuit Antwerpen met de Belgische radio in mijn auto en arriveer in Eindhoven met de Nederlandse radio. Nederlandse reclamespotjes verwijzen naar een website, de Vlaamse noemen een telefoonnummer.

Het is vooral de Belgische overheid die dingen beter of sneller doet. In België zijn innovatieve ideeën te herleiden tot een paar personen met het goede idee op het juiste moment. Bij ICT kijken de Belgen vooral naar Informatie en Communicatie en minder naar de T van Technologie, zoals in Nederland.”

Gezondheidswinst

“In de gezondheidszorg is de uitdaging niet om een centraal medisch dossier te maken en te zorgen dat de specialist beter met de huisarts communiceert. Dat zal wel iets opleveren, maar we moeten vooral minder roken en drinken en meer bewegen. Daar kun je natuurlijk wel technologie bij inzetten. We hadden in Vlaanderen een wedstrijd om collectief 500 ton vet te verliezen. Men registreerde op een internetsite (anoniem) begingewicht en tussenstanden en kreeg mailtjes met suggesties. Recent is de negende campagne van ‘Kom op tegen Kanker’ gestart. Die staat dit keer in het teken van stoppen met roken met als slogan ‘Kom op en Stop’ (zie www.komopentegenkanker.be). Zo zijn er allerlei projecten die weliswaar gebruikmaken van technologie, maar vooral te maken hebben met onze levensstijl.”

Aan de lezers

“Tot de lezers van PC Plus zou ik tenslotte willen zeggen dat zij zich als kritische consumenten moeten organiseren, en ervoor moeten zorgen dat er geen wachtlijsten zijn in de gezondheidszorg, maar bij de productontwikkelaars. Geloof in de maakbaarheid van technologie en stel je niet tevreden met wat er ineens in de winkelschappen ligt!” ●

Het boek *Surfende Senioren* is uitverkocht, maar kosteloos te downloaden op de website van het Sociaal Cultureel Planbureau. Kijk op www.scp.nl bij *Publicaties*.